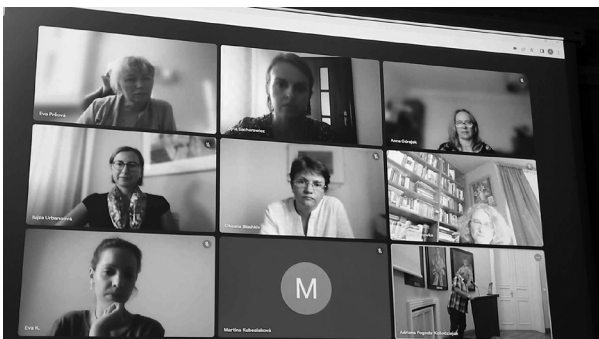

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Tyranie i tyranie w literaturze, kulturze i języku”

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

7 września 2023 roku na Uniwersytecie w Siedlcach odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Tyranie i tyranie w literaturze, kulturze i języku”, której organizatorami byli Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu w Siedlcach, Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy oraz Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. To już czwarta konferencja z cyklu „Conversatoria Litteraria”, której tematem przewodnim była postać mężczyzny.

Podczas obrad refleksji naukowej zostały poddane następujące kwestie:

- Tyran jako permanentny i zdemonizowany antybohater; jego wersje literackie, kulturowe i językowe;
- Despotyzm i tyrańskie uzurpacje władzy w wizjach literackich;
- Tyrańska władza „możnych” a „władza bezsilnych”;
- Demokratyczny egalitaryzm i hierarchia jako integralne składowe dziejów ludzkości;
- Język dominacji i język buntu w literaturze i kulturze;
- Bunt jako święto demokracji;
- Niechęć do podporządkowania się, jako jedna z uniwersalnych predyspozycji ideologicznych;
- Wywrotowość, obalanie mitów, radykalna ironia w języku, literaturze i kulturze oraz inne przejawy niechęci do podporządkowania się tyranii;
- Literatura, kultura i język jako „hamulce” zapobiegawcze wobec tyranii oraz gloryfikacji, symbolicznego umacniania pozycji władzy totalitarnej;
- Literackie i artystyczne prezentacje koalicji słabszych wobec aspiracji tyrana;
- Literatura, kultura i język jako „mediatorzy” i propagatorzy wartości „polis”;
- Działania antyautorytarne w kulturze, literaturze i języku;
- Literatura i kultura w służbie tyranów i tyranii.

Podczas konferencji zaprezentowano 18 referatów, w tym 7 z zagranicznych ośrodków naukowych

Ewa Kozak
Instytut Językoznawstwa
i Literaturoznawstwa UwS

Sprawozdanie z Krajowej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej Koła Naukowego Polonistów oraz Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu w Siedlcach

---

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

W dniu 12 maja 2023 roku w Siedlcach na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego¹ odbyła się krajowa studencko-doktorancka konferencja naukowa, którą zorganizowali członkowie i zarząd Koła Naukowego Polonistów oraz pracownicy Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa. Temat konferencji brzmiał następująco: *«Dziwna sprawa ta młodość»*. Paradygmat młodości w literaturze, języku i kulturze, a wystąpienia skupiały się wokół trzech dyscyplin: literaturoznawstwa, językoznawstwa i translatoryki. Przeprowadzono także dyskusje skoncentrowane na zagadnieniach kulturowych.

Rozpoczęcie naukowego spotkania poprzedziło uroczyste powitanie, które wygłosiła Dominika Cichosz, sekretarz Koła Naukowego Polonistów. Następnie głos zabrali Dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych UPH, dr hab. Beata Wałęciuk-Dejneka oraz Dyrektor Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, dr hab. Sławomir Sobieraj. Szczególnie podziękowania skierowano do opiekuna KNP, mgr Barbary Bandzarewicz, oraz wiceprzewodniczącej KNP, Violetty Filipenko.

Pierwszy panel konferencji dotyczył tego, w jaki sposób przedstawiana jest młodość w literaturze i został poprowadzony przez dr hab. Beatę Wałęciuk-

-Dejnekę. W tej części wystąpili: mgr Agnieszka Dębowska: *Bez wzajemności w człowieku tym się kocham...*” kreacje młodszej miłości w wybranych utworach Róży Ostrowskiej; lic. Julia Gontarz: *Młode koty i dżentelmeni metalu*, czyli obrazy młodości w tekstach piosenek polskich i zagranicznych; lic. Albert Michalak: *Zmienność młodszych priorytetów – obrazy młodości w utworze Artura Andrusa «Piłem w spale, spałem w Pile»* oraz lic. Julia Magdziak: *„Niektórzy powiedzieliby, że nie jestem dobry”*. Młodsze ambicje i ich konsekwencje w dylogii *„Złoczyńcy”* Victorii Schwab. Po tych wystąpieniach rozmawiano na temat emocjonalnych zachowań młodszych ludzi.

Następny panel konferencji poprowadził dr Marcin Pliszka. Niektórzy prelegenci uczestniczyli, korzystając z połączenia internetowego. W ten sposób referaty skupione wokół dyscypliny językoznawczej, wygłosili mgr Tatiana Utkina: *Młodość jako wartość w polskojęzycznych tekstach biblijnych* oraz mgr Kaja Makowska: *Ponadczasowość kontra moda – język młodszej w przekładach z języka angielskiego*. Tę część naukowego spotkania zamknęło stacjonarne wystąpienie lic. Dominiki Cichosz: *Językowo-kulturowy obraz młodości na przykładzie wybranych polskich kołysanek*. Dyskusja dotyczyła popularnego słownictwa wśród najmłodszych i tego, jaki wpływ mają teksty przeznaczone dla nastolatków.

W trzecim i jednocześnie ostatnim panelu spotkania, któremu przewodniczył dr hab. Sławomir Sobieraj znów przywołano zagadnienia literaturoznawcze. Swoje teksty zaprezentowali: lic. Aleksandra Szymoniak: *„...któż zdoła wyrazić urok tej istotności”? Młodość w „Nienasyceniu” Witkacego*; lic. Anna Maria Kobylńska: *Młodość w biografii i twórczości Juana Ramóna Jiménez* oraz mgr Tomasz Ryrych: *„Zmory” Emila Zegadłowicza na tle innych środkowoeuropejskich powieści adolescencyjnych*. Przeprowadzono dyskusję przede wszystkim na temat kontekstów biograficznych oraz roli okresu młodości w dorosłym życiu.

Konferencję zakończono podziękowaniami wyrażonymi przez opiekuna Koła Naukowego Polonistów UPH, mgr Barbarę Bandzarewicz. Referaty zostały opublikowane w monografii zbiorowej pt. *Rozmaite oblicza młodości. Literatura – język – kultura*².

Paulina Laskowska

Studentka 2 roku 2 st. filologii polskiej UwS

Konferencje o inności

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

W dniach 28-29 września 2023 roku w Uniwersytecie w Siedlcach odbyła się trzecia międzynarodowa naukowa konferencja o inności w literaturze współczesnej nt. *Dominanty tematyczne inności w dyskursach literackich (po 1989 roku)*. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa i uroczyście otwarta przez Dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych dr hab. Beatę Wałęciuk-Dejnekę oraz Dyrektora Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa dr hab. Sławomira Sobieraja. W tegorocznym spotkaniu wzięli udział badacze reprezentujący 19 ośrodków naukowych z dziesięciu krajów: Polski, Republiki Czeskiej, Słowacji, Litwy, Ukrainy, Rumunii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Szwajcarii, USA.

Dwie poprzednie konferencje o inności odbyły się w latach 2021-22 w trybie zdalnym. Każde z tych spotkań cieszyło się zainteresowaniem badaczy z wielu ośrodków naukowych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. W roku 2021 tematem przewodnim była problematyka Innego i inności w lite-

raturze europejskiej po 1989 roku, rozważana i analizowana przez badaczy z pięciu krajów: Polski, Czech, Ukrainy, Białorusi oraz Rosji. I ta pierwsza konferencja zainicjowała cykl spotkań naukowych poświęconych problematyce inności w współczesnej literaturze europejskiej.

Kolejne spotkanie w międzynarodowym gronie naukowców z Polski, Czech, Słowacji, Łotwy, Litwy, Ukrainy oraz Kanady miało miejsce rok później i zostało poświęcone problemowi zawartemu w tytule konferencji: *Poznanie innego drogą do tożsamości: bohater utworu literackiego jako inny w literaturze europejskiej po 1989 roku*. Zostały wówczas poruszone następujące zagadnienia: bohater w drodze; podróż jako poszukiwanie inności; niepełnosprawny jako inny w utworze literackim; migrant jako inny w utworze literackim; Inny/inność w literaturze: problem granicy między swojskością a obcością oraz możliwości jej przekroczenia; poznanie Innego/dialog z Innym (Drugim, Obcym) jako składowa autorefleksji nad tożsamością oraz bohater utworu literackiego jako inny w kontekście badań post-humanistycznych.

Celem trzeciej konferencji było omówienie dominant tematycznych inności we współczesnych dyskursach literackich. Uczestnicy obradowali w kilku sekcjach tematycznych. W pierwszej sekcji Leonid Heller (Uniwersytet w Lozannie, Szwajcaria) przedstawił interpretację obrazu „moskowita” we współczesnej powieści rosyjskiej „Серце Пармы” („Сердце Пармы”) Aleksieja Iwanowa. Swój pogląd na zmiany w recepcji literatury rosyjskiej w kontekście wojny w Ukrainie zaproponował Roman Mních (Uniwersytet Warszawski). Dialog z Innym na podstawie zbioru wierszy Serhija Żadana „Життя Марії” stał się tematem badań Aliony Tyczyninej (Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza, Ukraina), a odsłony inności w poezji Wojciecha Ossolińskiego omawiał

Andrzej Borkowski (Uniwersytet w Siedlcach). Problematyką stale podejmowaną podczas obrad konferencyjnych jest spotkanie z Innym w podróży: Walentyna Krupowies (Uniwersytet w Siedlcach) skupiła się na postaci Moliwdy w powieści Olgi Tokarczuk „Księgi Jakubowe”, Ludmiła Mních (Uniwersytet w Siedlcach) przedstawiła postać Innego w krótkich formach prozatorskich Artema Czapaja z dwóch zbiorów „Podróż z Mamayotą w poszukiwaniu Ukrainy” oraz „The Ukraine”, Kristina Vrontsova (Uniwersytet Jagielloński) przeanalizowała obrazy Innych w zbiorze opowiadań „Bajki nowego Helheima” Maxa Freia (Swetlany Martynchik), autorki urodzonej w Ukrainie, żyjącej na Litwie i piszącej po rosyjsku. Natomiast Volodymyr Kemiń (Uniwersytet Pedagogiczny im. Iwana Franki w Drohobyczu, Ukraina) zanalizował motyw inności w twórczości współczesnych poetów zakarpackich.

Kolejną dominantą tematyczną wyodrębnioną w ramach tegorocznej konferencji była problematyka normatywnej i nienormatywnej cielesności. Switłana Hajduk (Uniwersytet w Siedlcach) analizowała dyskurs traumy i choroby w powieści „Słodka Dariusia” Marii Matios, Anna Gaidash (Uniwersytet Kijowski im. Borysa Hrinchenki) omówiła semantyczno-kompozycyjną specyfikę końcowej fazy starości na podstawie opowiadań Sofii Andruchowycz „Starzy ludzie”, a Bogdan Paramonov (Charkowski Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Karazina) przedstawił twórczość francuskiego pisarza, krytyka literatury oraz telewizyjnego prezentera Frédéric Beigbedera w kontekście „cancel culture”.

W drugim dniu konferencji wystąpienia uczestników dotyczyły trzech kolejnych tematów: obcości cudzoziemca, zjawiska emigracji oraz zawodowej inności profesorów-naukowców. Michaela Pešková (Uniwersytet Zachodnioczeski w Pilźnie, Czechy) wygłosiła referat nt. *System kategorii wartościowania innego na podstawie porównania współczesnej literatury czeskiej i rosyjskiej*. Olesya Veklych (Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, Ukraina) zaproponowała analizę ukraińskich oraz włoskich bohaterów w powieści Oleksandry Iwaniuk „Amor(t)e”. Marianna Fignedyová (Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie, Słowacja) skupiła się na obrazach inności w powieści Ludmiły Ulickiej „Wesoły pogrzeb”, a Svitlana Namestniuk (Czerniowiecki Państwowy Uniwersytet Medyczny, Ukraina) przedstawiła interpretację postaci głównej bohaterki powieści Amelie Nothomb „Antechrista”. Kryzys tożsamości przeżywany przez kobietę-emigrantkę w sztuce polsko-amerykańskiej autorki Martyny Majok „Ironbound” był tematem referatu Anny Bendrat (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), a Jurate Radaviciute (Uniwersytet Wileński, Litwa) skupiła się na problematyce tożsamości w kontekście rodzinnych więzi na podstawie powieści Salmana Rushdiego „Quichotte”.

Podczas tegorocznych obrad została wyodrębniona osobna sekcja z przewodnim tematem „profesora jako Innego”. Swoje badania zaprezentowali przedstawiciele kilku krajów i w ten sposób świat uniwersytecki został opisany przez pryzmat polskiej, ukraińskiej, słowackiej, rumuńskiej oraz szwedzkiej literatur. Merritt Moseley (Uniwersytet Karoliny Północnej w Asheville, USA) przedstawił powieść Oksany Zabuzhko „Badania terenowe nad ukraińskim seksem” jako odmienny wariant gatunkowy powieści akademickiej. Corina Selejan (Uniwersytet Luciana Blagi w Sibiu, Rumunia) w referacie nt. *Othering the Academic and Magical Realism in Three Romanian Post-Communist Novels* zaprezentowała rumuński realizm magiczny w powieści uniwersyteckiej po upadku komunizmu w Rumunii. Oksana Blashkiv (Uniwersytet w Siedlcach) skupiła się na obrazach outsiderów w uniwersyteckich powieściach Stanisława Rakusa, które odzwierciedlają życie akademickie od lat na Słowacji. Elżbieta Perkowska-Gawlik (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) i Julie Hansen (Uniwersytet w Uppsali, Szwecja) zaprezentowały interpretacje utworów określanych jako kryminał akademicki, a mianowicie powieść Zofii Tarajło-Lipowskiej „Śmierć dziekana” oraz Johana Tralau „Höken sjunger om död” (The Hawk Sings of Death, 2023).

Zakończenie pierwszego dnia obrad nabrało charakteru interdyscyplinarnego: Marcin Sutryk (Uniwersytet w Siedlcach) wystąpił z referatem analizującym kulturowe zjawisko „selfie”. Referat Sutryka był swoistym wprowadzeniem do wystawy obrazów nt. „Autoportret z bananem. Ja jako INNY” w A. Galerii Uniwersytetu w Siedlcach, której otwarcie zgromadziło liczne grono gości, w tym wielu uczestników konferencji.

Konferencje, które odbyły się w ramach omówionego cyklu, pozwalają na sformułowanie wstępnych konstatacji o charakterze ogólnym, jak zróżnicowanie form inności w literaturze, istnienie sieci zależności między tożsamością podmiotu i innością, Inny/inność jako czynnik uruchamiający proces rozumienia siebie, jak i bardziej szczegółowych, na przykład dotyczących podróży jako czasoprzestrzeni spotkania Ja i Innego czy choroby zmieniającej ciało i ustanawiającej inność Ja. Powyższe konstatacje wynikają z analiz różnorodnych tekstów, przynależnych do wielu literatur narodowych, przeprowadzonych przez badaczy z różnych ośrodków i wygłoszonych podczas międzynarodowych konferencji, które wciąż stanowią ważną formę współpracy i wymiany myśli.

Fot. M. Sutryk

Oksana Blashkiv,
Walentyna Krupowies,
Ludmiła Mnich

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa
UwS

Konkursy literackie w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UwS

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

W 2023 roku w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UwS odbyły się dwa konkursy literackie: Konkurs na Esej dla uczniów szkół średnich oraz Konkurs Jednego Wiersza o Pióro Księżnej Aleksandry Ogińskiej dla uczniów szkół średnich i studentów uczelni. Obydwa konkursy zostały zorganizowane przy wsparciu Koła Naukowego Polonistów IJiL.

Motywnym przewodnim konkursu eseistycznego był cytat z wiersza „Życie na poczekaniu” Wisławy Szymborskiej: „Nie znam roli, którą gram. Wiem tylko, że jest moja, niewymienna”. Przygotowane eseje miały stanowić rozwinięcie i twórczą interpretację przywołanej frazy. Konkurs spotkał się z dużym zainteresowaniem. Nadesłane licznie teksty różniły się w ocenie i odczytaniu intencji noblistki, a także poziomem językowym i konstrukcją wyводу. Komisja konkursowa po burzliwych dyskusjach wybrała cztery najlepsze eseje, decydując się jednocześnie na wyróżnienie jednej z prac.

Laureatami i laureatkami konkursu zostali:

1. **Piotr Mączyński** – I LO w Siedlcach
1. **Klaudia Gryz** – Zespół Szkół im. A. Mickiewicza w Mrozach
1. **Zofia Kurowska** – LO im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Mińsku Mazowieckim
1. **Maria Ziolkowska** – LO im. Marii Sadowiczowej w Łochowie
1. **Anastazja Brzezińska** – Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łochowie – wyróżnienie.

Nie mniejszym zainteresowaniem cieszył się zorganizowany w IJiL Konkurs Jednego Wiersza o Pióro Księżnej Aleksandry Ogińskiej. Tym razem uczniowie, ale też studenci UwS mieli okazję sprawdzić się w dziedzinie poezji. Zadaniem uczestników było napisanie jednego wiersza o dowolnej tematyce i formie. Jury konkursu oceniało oryginalność ujęcia tematu i poetyki, poziom językowy i stylistyczny zgłoszonych utworów. Nadesłane wiersze zdradzały przede wszystkim dużą wrażliwość społeczną autorów i auterek. Spośród studentów jury zdecydowało się wyróżnić jedną laureatkę – Emilię Kurpisz, studentkę filologii polskiej.

Jeśli chodzi o wiersze uczniów, nagrodami uhonorowani zostali:

1. **Natalia Markiewicz** – LO im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Mińsku Mazowieckim
1. **Klaudia Gryz** – Zespół Szkół im. A. Mickiewicza w Mrozach
1. **Pola Kowalczyk** – LO im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Mińsku Mazowieckim

Uroczystość ogłoszenia wyników i wręczenia nagród w obu konkursach odbyła się 20 czerwca 2023 roku. Wzięli w niej udział uczniowie i studenci, przedstawicielki Koła Naukowego Polonistów oraz członkowie obu komisji konkursowych: Dyrektor IJiL, dr. hab. Sławomir Sobieraj, prof. uczelni, dr. hab. Roman Bobryk, prof. uczelni, dr. hab. Krzysztof Ćwikliński oraz wiceprzewodnicząca KNP, Violetta Filipenko. Wydarzenie uświetnił występ muzyczny Tadeusza Goca.

PP

Sprawozdanie z finału Siedleckiego Konkursu Historycznego 2023

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Finał kolejnej edycji Siedleckiego Konkursu Historycznego, organizowanego przez Koło Naukowe Archiwistów i Historyków oraz Instytut Historii Uniwersytetu w Siedlcach, odbył się 7 marca 2024 r. na Wydziale Nauk Humanistycznych UwS, gdzie nastąpiło uroczyste wręczenie nagród. Konkurs skierowany jest do uczniów szkół średnich głównie zlokalizowanych w regionie, jednak, jak pokazuje ostatnia odsłona, cieszy się on coraz szerszym zainteresowaniem, bowiem prócz szkół z województw mazowieckiego i lubelskiego, do udziału zgłosiła się szkoła z Małopolski. Wśród finalistów znaleźli się uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Prusa w Siedlcach, Zespołu Szkół Ponadpodstawowych nr 4 im. Kazimierza Wielkiego w Siedlcach, Zespołu Szkół w Stoczku Łukowskim, III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Wyszkowie, Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim, I Liceum Ogólnokształcącego w Radzynie Podlaskim, I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Parczewie, IV Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Białej Podlaskiej, V Liceum Ogólnokształcącego im. Augusta Witkowskiego w Krakowie oraz Zespołu Szkół nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Łukowie.

Komisja konkursowa w składzie: prof. Marcin Kruszyński jako przewodniczący, dr Artur Goszczyński – opiekun Koła Naukowego Archiwistów i Historyków UwS, oraz Krzysztof Kwiecień – Prezes KNAiH, zaprosiła do finału autorów 18 prac, spośród których wyłoniono 3 laureatów I, II i III nagrody, a 2 uhonorowano nagrodami specjalnymi – Dyrektora Instytutu Historii oraz Koła Naukowego Archiwistów i Historyków.

Jako pierwszy głos zabrał opiekun Koła dr Artur Goszczyński witając zgromadzonych i przedstawiając pokrótce wyniki prac komisji konkursowej. Przybliżył też wybrane dla uczestników zagadnienie. Problem, którego analizy mieli podjąć się uczniowie, brzmiał: „Bić się czy nie bić? Postawy Polaków wobec czynu niepodległościowego w okresie zaborów”. Punktem wyjścia do odpowiedzi na pytanie tegorocznej edycji była 160. rocznica wybuchu Powstania Styczniowego.

Po krótkim uzasadnieniu problematyki esejów o zabranie głosu poproszono Panią Dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych prof. Beatę Wałęciuk-Dejnekę oraz przewodniczącego jury prof. Marcina Kruszyńskiego. Następnie rozpoczęło się rozdanie nagród, które finalistom oraz ich opiekunom wręczyła Pani Dziekan wraz z Dyrektorem Instytutu Historii prof. Dariuszem Magierem.

Nagrodę studencko-doktoranckiego Koła Naukowego Archiwistów i Historyków UwS jury przyznało uczniowi III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Wyszkanie Oskarowi Chmielowi. Opiekunem pracy była p. Monika Lipka.

Nagrodę Dyrektora Instytutu otrzymała Aleksandra Karpińska (opiekun p. Mateusz Siudaj) z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim. Dyrektor IH podkreślił, że laureatka wykazała się wiedzą, która pozwoliła prawidłowo zarysować tło historyczne, odpowiednio przeanalizowała też literaturę tematu i zbudowała narrację historyczną. Trafnie dobrała argumenty i wysunęła na ich podstawie właściwe wnioski. Wykazała również umiejętność tworzenia bilansu wydarzeń dziejowych.

Następnie przystąpiono do ogłoszenia zwycięzców nagród głównych. III miejsce przyznano Wiktorii Walaszek (opiekun: p. Ewa Skrzypczak z I Liceum Ogólnokształcącego w Radzynie Podlaskim). Komisja doceniła rozległe przedstawienie postaw przybieranych przez polskie społeczeństwo w czasie zaborów, ponadto zwróciła uwagę na uwzględnienie istotnej roli Polek i ich wkładu w działalność niepodległościową w XIX w. oraz nawiązania do polskiej literatury epoki romantyzmu.

II nagrodę otrzymał Antoni Wyrwiński (opiekun dr Rafał Kobylec) z V Liceum Ogólnokształcącego im. Augusta Witkowskiego w Krakowie, który odpowiednio wykorzystał faktografię w przedstawieniu tematu, a także szerzej ujął problematykę, nie skupiając się wyłącznie na aspekcie zbrojnych wystąpień i martyrologicznej narracji, ale również podejmowanych w epoce pozytywizmu haseł pracy u podstaw i pracy organicznej. Prócz tego poddał też krytycznej analizie zachowania XIX-wiecznych elit.

I miejsce Komisja konkursowa zdecydowała przyznać uczennicy Zespołu Szkół w Stoczku Łukowskim Annie Brodzik (opiekun: dr Marcin Gomółka). Spośród wszystkich prac esej wyróżniał się gruntownym doбором faktografii, kompleksowym ujęciem podejmowanej problematyki i bardzo dobrym stylem pisania. W pracy

znalazła się też dogłębna analiza poszczególnych postaw przyjmowanych przez polskie społeczeństwo oraz empatyczne spojrzenie na kwestię lojalizmu wobec władz zaborczych. Po odebraniu nagrody zwyciężczyni miała okazję zaprezentować swój referat przed zgromadzonymi gośćmi.

Nagrody wyróżnienia otrzymali też wszyscy pozostali finaliści – Igor Hołubiec z I Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Prusa w Siedlcach (opiekun: p. Marcin Górzny), Kacper Kolasiński z I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Parczewie (opiekun: p. Iwona Pastor), Julia Kosowska i Karolina Majczyna z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim (opiekun: dr Agnieszka Gątarczyk), Aleksandra Nakonieczna i Paweł Palinowski z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim (opiekun: p. Katarzyna Mackiewicz), Filip Kulesza z III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Wyszkanie (opiekun: p. Monika Lipka), Natalia Maksimiuk z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Białej Podlaskiej (opiekun: p. Renata Lenz), Jakub Pietrzak z Zespołu Szkół nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Łukowie (opiekun: p. Inga Bartosiewicz), Paulina Zacharczuk i Martyna Paprocka z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych nr 4 im. Kazimierza Wielkiego w Siedlcach (opiekun: p. Agata Kowalczyk), Karol Krasny i Wojciech Dudek z V Liceum Ogólnokształcącego im. Augusta Witkowskiego w Krakowie (opiekun: dr Rafał Kobylec).

Na zakończenie głos zabrał Dyrektor Instytutu prof. Dariusz Magier gratulując nagrodzonym uczestnikom i ich opiekunom oraz dziękując za przygotowanie i udział w wydarzeniu. Po części oficjalnej nastąpiło wykonanie pamiątkowych zdjęć.

Fot. B. Tekely Skrętowicz

Aleksandra Gugala
Studentka 3 roku 1 st. historii UwS

Sprawozdanie ze Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej Kuchnia i kultura stołu na przestrzeni dziejów

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

4 kwietnia 2024 r. na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu w Siedlcach odbyła się studencko-doktorancka konferencja naukowa, zorganizowana przez Koło Naukowe Archiwistów i Historyków działające przy Instytucie Historii. Była to już kolejna odsłona seminariów organizowanych przez siedleckich studentów, którzy co roku starają się przygotowywać zupełnie inne zagadnienia, wychodząc naprzeciw szerokiej grupie odbiorców zajmujących się różną tematyką badawczą. Tegoroczna edycja zatytułowana „Kuchnia i kultura stołu na przestrzeni dziejów” miała zachęcić do dyskusji nad rolą pożywienia w kontekście religijnym, kulturowym, ekonomicznym czy geograficznym, sposobami jego przyrządzania oraz symboliką i tradycją kulinarną w wielu regionach świata.

Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem, oprócz prelegentów z siedleckiej uczelni wzięli w niej udział także goście z uniwersytetów w Kielcach, Lublinie, Łodzi, Białymstoku, Częstochowie i Poznaniu oraz z muzeów i archiwum. Obrady podzielone zostały na trzy chronologiczne sekcje tematyczne – od starożytności, przez średniowiecze i czasy nowożytne, po wiek XIX i XX, do współczesności – w których uczestnicy prezentowali wybrane przez siebie zagadnienia. Na zakończenie każdej części prowadzący oddawali głos zgromadzonym słuchaczom, którzy przez całą konferencję bardzo aktywnie odnosili się do wysłuchanych referatów, zadając liczne pytania, dzięki którym rozwinęły się dłuższe dyskusje prowadzone w kularach.

Obrady zainaugurował dyrektor Instytutu Historii UwS prof. Dariusz Magier, który serdecznie przywitał wszystkich uczestników i gości, i po kilku słowach wstępu, przekazał głos prof. Marcinowi Kruszyńskiemu, który wygłosił wykład wprowadzający. Odniósł się w nim do tematu przewodniego konferencji, który stał się punktem wyjścia do głębszych rozważań nad istotą badań historii społecznej, która znajduje się w kręgu zainteresowań badawczych profesora. Po wykładzie wśród zgromadzonych na sali nastąpiła ożywiona dyskusja na jego temat i na temat samej historii społecznej oraz jej miejsca w historiografii.

Po wykładzie rozpoczęto panel poświęcony zagadnieniu kuchni w starożytności. Jako pierwszy ze swoim tematem wystąpił Leszek Myśliński z UwS, wygłaszając referat pt. *Kuchnia biblijna na przykładzie*

Starego Testamentu. Odniósł się do bezpośrednich cytatów z Biblii, zwracając uwagę na pierwotny związek jedzenia i religii, pojawiający się już w momencie opisu stworzenia świata, jego symbolicznej, rytualnej roli w obrzędach i przewijającego się motywu krwi. Drugi prelegent, Marcin Żyła z Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, omówił kulinarną kulturę Wschodu w pracy

Od starożytności do współczesności: rozwój chińskiej kuchni w kontekście różnorodnych dynastii, migracji i wymiany kulturowej. W interesującym wystąpieniu scharakteryzował liczne kuchnie regionalne, ich zasięg, typowe składniki i przyprawy, różnice zachodzące między nimi i wpływy cywilizacji Zachodu na tradycyjną kuchnię chińską. Następny referat poświęcony kuchni antyku pt. *Skorupiaki w antycznej gastronomii w świetle wybranych źródeł literackich* zaprezentował Patryk Grancow z Uniwersytetu Łódzkiego. Zebrani mogli wysłuchać i obejrzeć na przygotowanej prezentacji, jak wyglądały gatunki spożywanych owoców morza, gdzie i w jaki sposób je przyrządzano oraz zapoznać się z charakterystyką konkretnych dań opisanych w źródłach. Czwarty referat, przygotowany przez

Beatę Magier z UwS, zatytułowany *Ucztę Heliogabala a kuchnia starożytnego Rzymu na podstawie wybranych źródeł epoki* dotyczył ekscentrycznego stylu życia cesarza i organizowanych przez niego hucznych biesiad pełnych rozwiązłości moralnej i seksualnej, które autorka skonfrontowała z opisami rzymskiej sztuki kulinarnej. Pierwszy panel zakończył referat pt. *Znaczenie chleba w starożytności* opracowany przez Jakuba Wąsowskiego z UwS. Zebrani mogli dowiedzieć się, jak wyglądały początki rolnictwa i produkcja jednego z podstawowych pokarmów człowieka oraz jak od najdawniejszych czasów chleb stanowił ważny symbol w wierzeniach. Po zakończeniu nadszedł czas na dyskusję i krótką przerwę, po czym rozpoczęto obrady drugiego panelu.

Sekcję poświęconą kuchni wieków średnich i nowożytności otworzył Bartłomiej Kur z UwS z referatem pt. *Kuchnia i kultura stołu we Francji w średniowieczu*, w którym przybliżył tradycje dworskiego stołu państwa Franków i aktualne do dziś charakterystyczne elementy kuchni francuskiej takie jak sery i wina. Klaudia Czarnocka z UwS opowiedziała o tym, *Co jedli mieszkańcy polskiej stolicy, czyli kuchnia średniowiecznego Krakowa*, przedstawiając zebranym charakterystyczne dania i składniki kuchni mieszczan, zwracając uwagę na wykorzystanie przypraw i związany z nimi handel prowadzony przez krakowskich kupców. Trzecią prelegentką była Beata Sawicka z Uniwersytetu w Białymstoku występująca z pracą *„Zbożna biesiada” Erazma z Rotterdamu*, w której ukazała humanistyczne zasady korzystania z dobrodziejstw jedzenia i picia. Referat pt. *Kuchnia, piwnica i cukiernia na dworze Stanisława Augusta Poniatowskiego w świetle źródeł przechowywanych w Archiwum Kameralnym* wygłosiła Urszula Kacperczyk z Archiwum Głównego Akt Dawnych. Na podstawie kwitów i zestawień rachunków zapoznała słuchaczy z podstawowymi wydatkami dworu króla Stanisława Poniatowskiego, jego personelem, zaopatrzeniem i organizacją „od kuchni”. O XIX-wiecznych poradach dla chłopstwa w kwestii przyrządzania posiłków, uprawy roślin i hodowli zwierząt, publikowanych na łamach galicyjskiej prasy opowiedziała Magdalena Berg z Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie w referacie *Kuchnia i kultura stołu w świetle XIX-wiecznego czasopisma dla ludu „Dzwonek”*. Ciekawy temat pt. *Kuchnia Niemców rosyjskich sto lat temu* poruszyła też Svetlana Goreva z UwS, przybliżając charakterystykę tradycyjnych potraw niemieckich przeniesionych na grunt Syberii i zaadaptowanych przez kulturę rosyjską. Tą prezentacją zakończono

druga część konferencji. Jak wcześniej, w trakcie przerwy toczyły się żywe dyskusje, a po nich rozpoczęto obrady ostatniego panelu.

Trzecią sekcję zdominowały tematy kuchni w czasie wojny, choć nie zabrakło też problematyki ludowej. Panel zainicjował Wojciech Jarosławski z Muzeum Wojskowości w Starej Miłośnie z referatem pt. *Armia maszeruje na brzuchach*

– wyżywienie Wojska Polskiego z lat 1918-1939, opisującym zaplecze kuchni polowych i kozszarowych, podstawowe racje żywnościowe i sposoby pozyskiwania zaopatrzenia. Jako druga głos zabrała Marta Kuchta z Muzeum Kultury Ludowej w Osieku n. Notecią, z wystąpieniem pt. *Kuchnia chłopska w okresie XX-lecia międzywojennego w świetle*

wspomnień chłopów, gdzie na podstawie pamiętników przedstawiła trudną sytuację z pozyskiwaniem pożywienia i powszechnym na międzywojennej polskiej wsi problemem głodu. Idalia Puzdrakiewicz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zaprezentowała temat pt. *Ziemniaki na pierwsze... na drugie... na trzecie, czyli historia okupacji od kuchni*, którym ukazała trudności w pozyskiwaniu zaopatrzenia, z jakimi mierzyli się mieszkańcy polskich miast w czasie II wojny światowej i jak w kreatywny sposób starali się wypełniać te braki. Dodatkowo zwróciła uwagę na ważną rolę kobiet i ich pomysłowość i zaradność, które przejawiały się w literaturze kucharskiej tamtego okresu. O wyżywieniu na froncie II wojny światowej opowiedzieli Andrzej Waszczuk i Marcin Barej z UwS w referacie *Kulinaria frontu wschodniego oczami Wehrmachtu i Armii Czerwonej*, konfrontując ze sobą organizację zaplecza frontowego obu armii, na podstawie przykładowych jadłospisów i racji żywnościowych. Konferencję zwieńczył referat przygotowany przez Ninę Izdebską-Kanteluk i Joannę Borkowską z UwS, pt. *Coś z niczego, czyli kulinaria ostatniej dekady PRL-u na podstawie zaleceń SPOŁEM oraz wybranych dokumentów filmowych*, w którym przedstawiły trudny czas kryzysu gospodarczego lat 80. i zmagania z brakami zaopatrzenia w sklepach oraz przypomniały typowe dla tamtego okresu potrawy domowe.

Po raz ostatni zgromadzeni zabrali głos w dyskusji, dzieląc się spostrzeżeniami na temat wygłoszonych prac. Obrady zakończył prowadzący ostatniego panelu doktorant Szkoły Doktorskiej UwS mgr Rafał Borychowski, dziękując prelegentom za udział i czynne uczestnictwo słuchaczy.

Aleksandra Gugała
Studentka 3 roku 1 st. historii UwS

Spišský archív v Levoči oczami stażysty

Raport z wyjazdu na staż zagraniczny

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Raport dotyczy archiwum na Słowacji Spišský archív v Levoči, gdzie odbywałam staż w 2023 r. Głównym założeniem wyjazdu była wymiana doświadczeń w zakresie dziedziny archiwalnej. Podczas pobytu uzupełniłam informacje i dane niezbędne do przygotowania rozprawy doktorskiej. Zapoznałam się ze strukturą organizacyjną i zasadami funkcjonowania archiwów słowackich. Zaznajomiłam się ze środowiskiem pracy opiekuna stażu, narzędziami i oprogramowaniem niezbędnym do realizowania bieżących zadań w archiwum. Opanowałam umiejętności z zakresu opracowania materiałów archiwalnych i obiegu informacji w archiwum słowackim. Uzyskałam wiedzę na temat gromadzenia i struktury zasobu archiwalnego, pozyskiwania materiałów archiwalnych oraz rodzajów środków ewidencji szczegółowej i sposobu ich prowadzenia. Zdobyłam wiedzę na temat sposobu udostępniania materiałów archiwalnych, zakresu obowiązków archiwistów obsługujących interesantów oraz informacji najczęściej poszukiwanych w archiwach. Pozyskałam informacje na temat archiwalnych i bibliotecznych baz danych używanych podczas realizowania zadań w archiwum. Nie przytaczam wszystkich efektów, które udało mi się uzyskać podczas stażu, wybrałam te, które moim zdaniem są najważniejsze na potrzeby tej publikacji.

Spišský archív v Levoči to oddział Archiwum Państwowego w Preszowie. Jednostka gromadzi głównie archiwalia historyczne dotyczące Spišskej župy. Archiwum w Lewoczy usytuowane jest w centrum miasta, przy rynku. Mieści się w trzech budynkach, z których najstarszy datowany jest na XV wiek. Thurzov dom, gdzie znajduje się kancelaria dyrektora archiwum, wyróżnia się najbardziej z uwagi na walory estetyczne budynku. Jest to mieszcząca kamienica z zachowaną sgrafitową renesansową attyką. Budynek ten skrywa wiele tajemnic, nie tylko w postaci archiwaliów. W jego wnętrzu znajdują się freski, jeden usytuowany pod kopułą budynku świetnie obrazuje dzisiejszy klimat miejsca, przedstawia bowiem alegorię nauki i sztuki.

Na Słowacji metodyka obchodzenia się z archiwaliami była budowana na wzorcach europejskich, legistycznie jest podobna do modelu polskiego. Podczas oględzin instytucji zauważyłam, że choć wy-

pracowano standardy, w rzeczywistości nie zawsze są stosowane. Archiwum powstało w historycznych budynkach z wysokimi stropami, adaptowanych na potrzeby archiwum, aczkolwiek drewniane regały sięgające powyżej 3 metrów, w mojej ocenie, są niebezpieczne dla personelu. Naturalnie nie wszystkie magazyny tak wyglądają, część z nich wyposażono w standardowe regały zarówno kompaktowe, jak i stacjonarne. Wszystkie pomieszczenia magazynowe wyposażono w higrometr i termometr, jednak nie zapewniono odpowiedniej ilości osuszaczy bądź klimatyzatorów. Zaobserwowałam niewłaściwe warunki jakości powietrza, wilgotność względna przekraczająca 70% była normą w pomieszczeniach znajdujących się w adaptowanych na potrzeby magazynowe piwnicach. Dodając do zestawu niekompatybilne programy, niedziałające bazy łatwo byłoby dojść do wniosku, że archiwistyka na Słowacji zatrzymała się w latach 90.

Transformacje archiwalne u naszych sąsiadów przebiegają pomału, co dało się zaobserwować w czasie stażu. Sfera digitalizacji i udostępniania zasobu on-line jest zaniedbana, choć na stronach niektórych archiwów dostępne są inwentarze zespołów. Niestety Słowackie Archiwum Cyfrowe, przynajmniej na portalu www dostępnym dla użytkowników, nie szczyli się dużą ilością zdigitalizowanych dokumentów. Sami archiwiści słowaccy dostrzegają, iż informatyzacja społeczeństwa jest niska, informacje na ten temat są dostępne w publikacjach naukowych. Niewłaściwe w mojej ocenie było obciążenie archiwistów wynikające z obsługi dokumentacji zarówno bieżącej (co w przypadku archiwum historycznego nie powinno mieć miejsca), jak i tej o znaczeniu dziejowym. Przykładem dokumentacji bieżącej są świadectwa szkolne, po których odpisy codziennie przychodzi od kilku do kilkunastu osób. Dokumenty te przekazywane były archiwom zbyt szybko, chyba nie przemyślano, jak często petenci będą zwracać się po kopie. Świadectwa szkolne wymagane są przez jednostki wydające świadczenia socjalne, dlatego do archiwum trafiają liczni interesanci. Ludzie ci nie wiedzą, jak korzystać z archiwum, często wymagają pomocy nawet podczas prostych czynności, jak wypełnienie podania o wydanie kopii. Znacząco utrudnia to archiwistom podejmowanie się zajęć, które powinni realizować z uwagą na plan pracy archiwum.

Podczas stażu między innymi wykonywałam działania związane z ewidencją mikrofilmów, co pozwoliło mi zapoznać się ze środkami ewidencji szczegółowej w archiwum zagranicznym. Obserwując i pomagając w pracach w każdym dziale archiwum, miałam okazję pozyskać doświadczenie i wiedzę, które są niezbędne dla napisania rozprawy doktorskiej. Przez miesiąc zauważyłam, iż pracownicy wykonują swoje obowiązki z olbrzymim zaangażowaniem i starannością. Brak kompatybilnych programów zmusza pracowników do wykonywania niektórych czynności kilkakrotnie w różnych systemach, co znacząco wydłuża czas pracy. Problem ten widoczny był zarówno w dziale zajmującym się przedpolem archiwalnym, jak i w całym archiwum. Archiwum w Lewoczy jest jednym z dwóch archiwów zajmujących się konser-

wacją dokumentów, kolejna jednostka z pracownią do renowacji znajduje się w Bratysławie. Zaobserwowałam, że pracownicy, nawet przy skromnym wyposażeniu, dzięki ciężkiej i żmudnej pracy osiągają zadowalające rezultaty. W tej części archiwum zatrudnionych jest dwóch pracowników wykonujących obowiązki konserwatora i jeden introligator. Archiwalia poddawane są procesowi renowacji historycznej, miałam okazję widzieć kilka raportów w stanie przed i po renowacji. Niewątpliwie największe wrażenie wywierają walory estetyczne materiału po konserwacji, jednak najistotniejszym z punktu widzenia badacza czynnikiem było umożliwienie odczytania zachowanych części archiwaliów oraz wydłużenie ich bytu poprzez np. fumigację. W Lewoczy komora fumigacyjna ma niewielką moc przerobową, niektóre narzędzia stosowane w pracowni są przestarzałe, ma to wpływ na ilość restaurowanych obiektów.

Na stażu nie gromadziłam materiałów badawczych, uniemożliwiłoby to realizację mojego założenia – zostania trybikiem maszyny archiwalnej, a w konsekwencji dokładnego jej poznania. Podczas wyjazdu zwróciłam szczególną uwagę na fakt, iż pracownicy poświęcają wiele czasu, aby wyjść naprzeciw potrzebom badacza, interesanta. Pomoc, jaką oferują i podejście do petenta pokazują w mojej ocenie największą wartość działania archiwum jako miejsca pamięci. Podczas stażu zrealizowałam założenia zawarte w planie. Rezultaty wyjazdu będą miały znaczący wpływ na przygotowanie rozprawy doktorskiej. Praca w archiwum zagranicznym była niepowtarzalną szansą na porównanie realiów panujących w archiwach polskich i słowackich.

Barbara Tekely Skrętowicz

Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS

Zofia Frydel-Kośmider, Beata Zacharuk

Mieszkańcy Białej i powiatu bialskiego w XIX wieku

Biała Podlaska 2023

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

BIALSKIE ZESZYTY GENEALOGICZNE

Zeszyt nr 1

BIAŁA PODLASKA 2023

W 2023 roku nakładem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej w Bialskich Zeszytach Genealogicznych zeszyt nr 1 ukazała się publikacja autorstwa Zofii Frydel-Kośmider i Beaty Zacharuk zatytułowana *Mieszkańcy Białej i powiatu bialskiego w XIX wieku*. Pozycja ta jest wynikiem pracy Auterek, członkiń Bialskiego Klubu Genealogicznego „W poszukiwaniu korzeni”, który od 2013 roku zajmuje się promowaniem historii regionalnej i badań genealogicznych.

Autorki we wstępie zaznaczyły, iż publikacja ma na celu przybliżenie mieszkańcom Białej Podlaskiej i powiatu bialskiego ich przodków mieszkających na tych terenach w XIX wieku. Spisy zostały opracowane na podstawie ksiąg metrykalnych najstarszej parafii św. Anny w Białej. W spisach lub biogramach (takich określeń używają Autorki) brakuje danych dotyczących mieszczan-rolników i szlachty, lecz to było celowe działanie, ponieważ na ich temat powstała oddzielne publikacje. Na końcu publikacji zostało umieszczonych 1128 nazwisk i imion osób występujących w książce ułożonych alfabetycznie oraz 37 skanów własnoręcznych podpisów z akt metrykalnych.

Autorki od dawna zajmują się społecznie historią regionalną, dlatego napisały we wstępie:

Zdajemy sobie sprawę z niedoskonałości spisu. Temat jest niezmiernie obszerny i... niewyczerpany. Jest to szansa dla miłośników historii regionu. Być może naszą inicjatywą zachęcimy innych do zajęcia się tematami regionalnymi.

Publikacja ma nie tylko zachęcić historyków do prowadzenia dalszych badań, ale także pokazać lokalnej społeczności, że każdy miłośnik historii może promować środowisko, w którym żyje.

Z uwagi na to, iż tom powstał, aby pomóc lokalnej społeczności w poszukiwaniach przodków, powinna w niej znaleźć się bibliografia wraz z wykorzystanymi źródłami, co ułatwiłoby korzystającym dalsze poszukiwania.

Anna Kłóś

Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS

Paweł Orłowski

Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w województwie białkopodlaskim w latach 1975-1990. Struktura, kadry, działalność. Wybrane aspekty funkcjonowania prowincjonalnej organizacji partyjnej

Wydawnictwo Lotniczej Akademii Wojskowej, Dęblin 2022

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Mimo już przeszło 30 lat od rozwiązania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej polska historiografia wciąż nie uporała się z opracowaniem jej lokalnych struktur na poziomie wojewódzkim, co jest z pewnością nieodzownym krokiem w stronę napisania całościowej monografii PZPR (dotychczas powstały monografie dotyczące komitetów PZPR w Białymstoku, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Opolu i Warszawie). Uzupelnienia luki na obszarze województwa białkopodlaskiego podjął się ppłk dr Paweł Orłowski, obecnie związany z Lotniczą Akademią Wojskową w Dęblinie, którego doktorat napisany pod opieką prof. Dariusza Magiera i obroniony w Instytucie Historii ówczesnego Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach stał się podstawą do napisania recenzowanej książki.

Ramy czasowe pracy są słuszne i wynikają bezpośrednio z wyboru obszaru badawczego. W 1975 r. Sejm przyjął bowiem ustawę wprowadzającą dwustopniowy podział administracyjny, w której wyniku powołano omawiane województwo białkopodlaskie (obejmujące miasta: Biała Podlaska, Łosice, Międzyrzec Podlaski, Parczew, Radzyń Podlaski i Terespol) i rozpoczęto organizację tutejszego KW PZPR; w roku 1990 zaś nastąpił ostatni XI zjazd PZPR, na którym przyjęto uchwałę o rozwiązaniu partii. Nie znaczy to jednak, że tą samą uwagą zostały obdarzone wszystkie badane przedziały czasowe. Jak zresztą skonstatowano we wstępie: „brak materiału źródłowego nie pozwolił właściwie zobrazować okresu wyborów czerwcowych oraz finalnego etapu funkcjonowania wojewódzkiej organizacji partyjnej” (s. 9). Sama praca nie ma jednak układu chronologicznego, a problemowa kompozycja nie miała na celu uchwycenie zmian i oboczności w działaniu KW PZPR. Choćby w perspektywie kryzysów 1980-1, lecz sportretowanej jej struktury i jej mechanizmów, a także wpływu na społeczność w ujęciu lokalnym, będąc jednocześnie ciekawym studium przypadku prowincjonalnego komitetu ze słabo zindustrializowanego obszaru, szczególnie w przeciwieństwie do powstałych monografii (choćby dotyczących Krakowa lub Warszawy).

Praca liczy łącznie 307 stron i jest podzielona na cztery rozdziały: „Społeczno-polityczne uwarunkowania funkcjonowania PZPR w Białej Podlaskiej”, „Ludzie białkopodlaskiej PZPR”, „Wybrane aspekty funkcjonowania PZPR w województwie białkopodlaskim” i „Główne kierunki polityki KW PZPR w Białej Podlaskiej”. Rozdziały składają się z kolei na podrozdziały, co z pewnością ułatwia lekturę i nawigację w tekście. Cennym dodatkiem są dane statystyczne (9 tabel i 28 wykresów, a także 2 schematy oraz 23 fotografie). Nie brakuje też niezbędnego indeksu geograficznego i imiennego. Zaznaczyć tu trzeba, że trzon źródłowy rozważań stanowią źródła wytworzone przez samą PZPR w Białej Podlaskiej: zarówno same akta, jak i podległy partii tygodnik „Słowo Podlasia”.

W pierwszym rozdziale Autor wprowadza czytelnika w ekonomiczne, polityczne i społeczne konteksty funkcjonowania województwa białkopodlaskiego. Krytyce podlega reforma administracyjna z 1975 r., jako odwrócenie się od zachodnioeuropejskich trendów, w której wyniku w skali kraju zostały jedynie pogłębione nierówności ekonomiczne. W perspektywie regionu wyraźne różnice zarysowały się między dynamicznie rozwijającą się stolicą a resztą miast, co prowadziło do dużego niezadowolenia społecznego. Autor uczciwie nie pomija pozytywów: rozwój życia kulturalnego czy przeniesienie 61. Lotniczego Pułku Szkolno-Bojowego z Nowego Miasta nad Pilicą do Białej Podlaskiej. W dalszej części rozdziału opisywane są struktury PZPR na terenie województwa, w tym

dokonując przeglądu 10 wojewódzkich konferencji partyjnych, formalnie najwyższej władzy partii (de facto rola ta przypadła egzekutywie KW), zwoływanych dla omówienia szczegółowych aspektów codziennej pracy czy wyboru składu KW. Sama struktura KW w Białej Podlaskiej w zasadzie nie różniła się od innych krajowych urzędów tego typu i funkcjonowała na zasadzie realizacji płynących z centrali dyrektyw.

W drugim rozdziale pracy Autor podjął się charakterystyki składu osobowego KW w Białej Podlaskiej. W tym portrecie zbiorowym nie zabrakło nawiązania do zasad członkostwa w PZPR i zastanowienia się nad profitami z tym związanymi – bądź co bądź w początkowym okresie działalności partii po reformie z 1975 r. liczba członków wzrosła o około 30%, dochodząc w 1980 r. do 20 996. Ostatnia dekada PRL była jednak, jak zauważa Orłowski, czasem topnienia szeregów partii, gdy rezygnacja z członkostwa stała się manifestacją polityczną.

W przedostatnim rozdziale Autor traktuje o finansowaniu działalności partii, szkoleniach, nomenklaturze, a także dokonuje porównania białkopodlaskiej PZPR do komitetów z Gdańska, Olsztyna i Warszawy. Szczególnie ciekawy jest ostatni z wymienionych aspektów. Paweł Orłowski zauważa m.in., że reforma z 1975 r. lepiej oddziaływała na mniejsze ośrodki, takie jak Biała Podlaska, gdzie tworzone nowe komitety, zaś gorzej na większe, gdzie dochodziło do redukcji etatów.

W ostatnim rozdziale Autor przeanalizował główne kierunki polityki KW PZPR w Białej Podlaskiej, do których zaliczył współpracę ze stronnictwami sojuszniczymi, wieś i gospodarkę, kobiety i młodzież, a także stosunek do kościoła katolickiego.

Podsumowując należy stwierdzić, że Autor z powodzeniem wywiązał się z postawionych przez siebie celów i dostarczył na rynek wydawniczy wartościową pracę z zakresu historii PZPR. Jej wartość jest tym większa, że mimo skupienia się na peryferyjnym obszarze Polski Ludowej, jakim było województwo białkopodlaskie, zagadnienia zostały opisane i przeanalizowane problemowo, co z pewnością ułatwi badania nad innymi Komitetami Wojewódzkimi PZPR. Warto również wspomnieć, że swoje pozytywne opinie o tej pracy wygłosili uznani badacze historii PRL jak Antoni Dudek, Janusz Wrona, Mirosław Golon czy Mirosław Szumiło.

Dawid Chomej
Doktorant historii Szkoły
Doktorskiej UwS

Andrzej Chojnacki

Adiutant księcia Józefa. General Teodor Karol Szydłowski i jego Patrykozy

Wydawnictwo DiG, Warszawa 2023

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Publikacja liczy 167 stron, ma twardą, lakierowaną okładkę opatrzoną nieokreślonym portretem tytułowego bohatera oraz współczesną fotografią pałacu w Patrykozach. Na tylnej okładce, poniżej rysunku tegoż pałacu z lat 80. XX w., zamieszczono wyimki z recenzji wydawniczych prof. dr hab. Jarosława Czubatego oraz dr hab., prof. Uniwersytetu Łódzkiego Rafała Kowalczyka. Praca składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, aneksów, bibliografii, indeksu geograficznego i osobowego oraz streszczenia w języku angielskim. Na początku Autor, na co dzień pracownik Muzeum Regionalnego w Siedlcach, wyjaśnił powody zainteresowania omawianym tematem. Przyznał, że jego intencją było przedstawienie szerszej publiczności neogotyckiego pałacu w Patrykozach (woj. mazowieckie, gm. Bielany), który jest bardzo słabo rozpoznawalny na mapie zabytków kultury polskiej. Dzieje tego majątku ziemskiego są jednocześnie punktem wyjścia do opowiedzenia czytelnikowi o budowniczym pałacu – Teodorze Karolu Szydłowskim, ale także o innych osobach rozmaicie powiązanych z nim i z Patrykozami.

Autor rzetelnie przygotował się do podjętego tematu, przeprowadzając szeroką kwerendę w archiwach i bibliotekach. Zagadnienia opracowano na podstawie źródeł rękopiśmienniczych oraz drukowanych, pamiętników, wspomnień oraz prasy dawnej i współczesnej. Uzupełniają je różnorodne opracowania, zasoby internetowe, a nawet fragmenty literatury pięknej. Wszystkie materiały wymienione są w imponującej części bibliograficznej. Służyć może ona także zainteresowanym badaczom czy też pasjonatom, zgłębiającym tematykę regionów: Mazowsza, Podlasia, a nawet Lubelszczyzny.

Zawartość merytoryczna publikacji jest niezwykle ciekawa. Autor omówił dzieje dóbr ziemskich Patrykozy od czasów staropolskich po współczesne. Najważniejszą część pracy poświęcił pomysłodawcy budowy pałacu – Teodorowi Karolowi Szydłowskiemu, urodzonemu w roku 1792 lub 1793, synowi Adama

Jakuba Szydłowskiego. Poznajemy jego zawile losy wraz z barwnie nakreślonym środowiskiem rodzinnym, towarzyskim i wojskowym. Niezwykle istotne jest przedstawienie postaci na tle ważnych wydarzeń historycznych. Oto dowiadujemy się m.in., że Szydłowski, jako adiutant księcia Józefa Poniatowskiego był przy nim w chwili śmierci, podczas dramatycznego odwrotu spod Lipska w 1813 roku. Zapisał się też jako czynny uczestnik powstania listopadowego z 1830 roku, operujący przy Wodzach Naczelnych: gen. Józefie Chłopickim, gen. Michale Radziwille i gen. Janie Skrzyneckim. Wraz z upadkiem insurekcji zakończył karierę wojskową w stopniu generała brygady. Osobny rozdział Autor poświęcił „gospodarczej” działalności Szydłowskiego w swych majątkach, nazywając go „romantykiem w formie, pozytywistą w treści” i opisując szczegółowo jego życie na ziemi siedleckiej. W tym też kontekście nakreślił tło powsta-

nia pałacu w Patrykozach, zaznaczając że od początku budowla ta wzbudzała ogromny „podziw oraz swego rodzaju sensację, i stan ten trwa po dzień dzisiejszy”. Interesująco opisano także postać jej architekta – Franciszka Witolda Jaszczolda.

Następnie poznajemy losy majątku po śmierci Szydłowskiego w 1863 roku oraz dość szczegółowe informacje o kolejnych właścicielach Patrykoz. Odnutowano tu najciekawsze zagadnienia związane z majątkiem i jego okolicą, jak np. pobyt ostatniego przywódcy powstania styczniowego księdza Stanisława Brzóska czy skutki kryzysu finansowego w latach 30. XX w. Wiele miejsca poświęcono dramatycznym wydarzeniom okresu II wojny światowej i działalności ostatniego z właścicieli – Mariana Solnickiego, żołnierza Armii Krajowej (ps. „Dzik” oraz „Ponury”). Autor opisuje również, w jaki sposób pałac, jak wiele podobnych miejsc, uległ dewastacji i zniszczeniom po realizacji w majątku reformy rolnej z 1944 roku i przeznaczeniu go do użytku publicznego.

Na szczęście ta historia kończy się szczęśliwie: po zakupie majątku w 2003 roku przez Maurycego i Grażynę Zająców, główny budynek przeszedł gruntowną restaurację. Nowi właściciele starali się jak najwierniej odtworzyć styl i architekturę unikatowego pałacu. Wg wielu opinii udało się to doskonale. Obecnie miejsce nie jest placówką muzealną, jednak gospodarze życzliwie przyjmują wszystkich zainteresowanych zabytkiem gości.

Niewątpliwie omawiana publikacja jest bardzo wartościową pozycją, obowiązkową dla regionalistów i pasjonatów historii regionu siedleckiego. Nie-

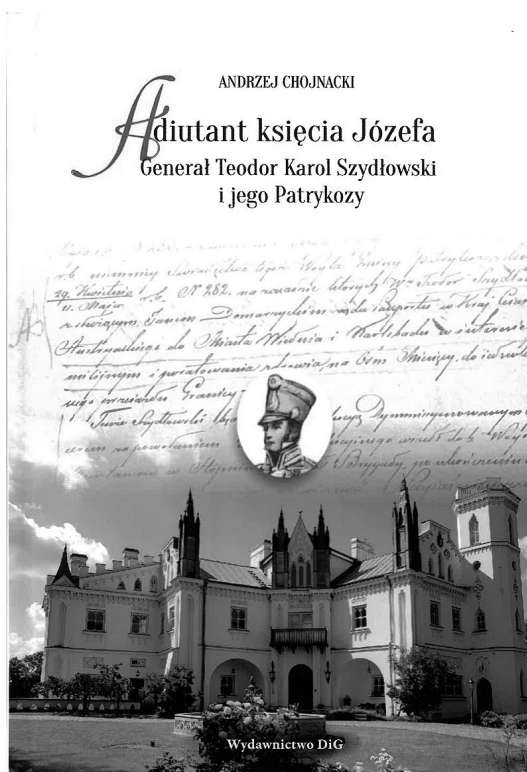
stety w publikacji zamieszczono tylko kilka współczesnych fotografii pałacu w Patrykozach. Wydaje się, że Czytelnik może odczuwać tu przynajmniej niedosyt. Szczególnie interesujące byłyby ilustracje, pokazujące budynek na przestrzeni całej jego historii oraz dokumentujące renowację.

Jako wieloletni pracownik Muzeum Zamoyskich w Kozłówce – muzeum rezydencjonalnego, słynącego z autentycznych wnętrz pałacowych, po lekturze

książki Andrzeja Chojnackiego jestem żywo zainteresowana wizytą w Patrykozach. Wyrazy uznania należą się obecnym właścicielom, którzy tak skutecznie zadbałi o odbudowę zdewastowanego pałacu i przywrócenie użyteczności miejsca. Jestem przekonana, że będzie służył nie tylko tej rodzinie, ale także, a może przede wszystkim, lokalnej społeczności. Tego typu zabytki są zawsze niezwykle ważne – pozwalają szerzej poznawać i lepiej rozumieć regionalną tożsamość kulturową. Swoiste poczucie jedności powstaje zwykle tam, gdzie jest namacalny ślad dawnej historii i gdzie, świadomie lub nie, buduje się patriotyzm „małych ojczyzn”. Dla mieszkańców omawianej okolicy bohaterem i wzorem do naśladowania może być również Teodor Karol Szydłowski. Jego legenda zmaterializowała się ponownie w pałacu, który niegdyś stworzył.

Katarzyna Kot

Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS

Mateusz Pachucki

Popiół i szkło czyli jak powstała wieś Nadzieja

Nadzieja 2023

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

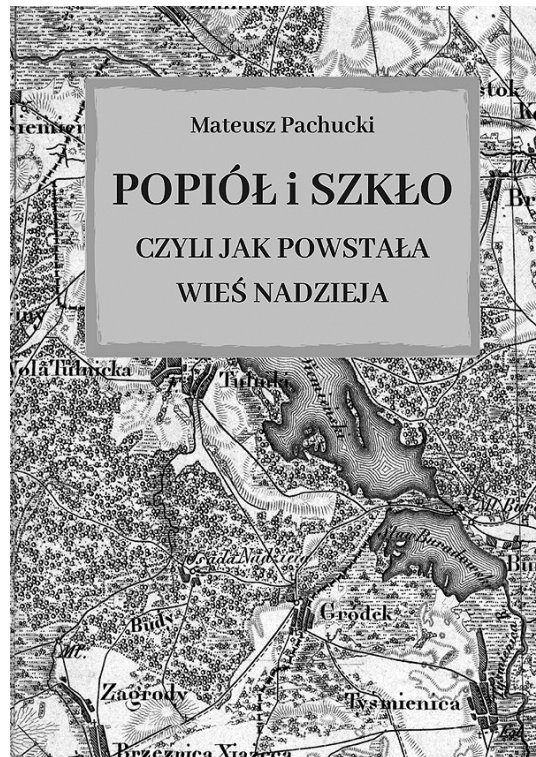
W 2023 roku nakładem Instytutu Dziedzictwa Historycznego Ziemi Siemieńskiej, przy dofinansowaniu ze strony Koła Gospodyń Wiejskich w Nadziei ukazała się publikacja autorstwa Mateusza Pachuckiego *Popiół i szkło czyli jak powstała wieś Nadzieja*. Ta nieco ponad stustronicowa książka powstała w celu upamiętnienia 205. rocznicy powstania wsi Nadzieja i jest znakomitym przykładem lokalnej inicjatywy mającej na celu zachowanie w pamięci przeszłości tej najbliższej „małej ojczyzny” oraz przekazanie jej dla potomnych.

Mateusz Pachucki jest aktywnym członkiem lokalnej społeczności biorąc czynny udział między innymi w promowaniu historii swojego regionu. Jest nie tylko nauczycielem historii w Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Świerklańcu, ale też prezesem zarządu Instytutu Dziedzictwa Historycznego Ziemi Siemieńskiej. We wcześniejszych latach badania poświęcał przede wszystkim genealogii. Od 2016 roku głównym punktem jego zainteresowań badawczych jest ziemia siemieńska. Jest autorem opublikowanego w „Radzyńskim Roczniku Humanistycznym” (20/2022) artykułu naukowego *Rekruci z gminy Suchowola w armii rosyjskiej podczas I wojny światowej (1914-1918) w świetle rosyjskiego projektu „Памяти героев Великой войны 1914-1918 годов”*.

Książka *Popiół i szkło czyli jak powstała wieś Nadzieja* składa się z dwóch części, dodatkowo zaopatrzona

jest w aneksy i bibliografię. Część pierwsza zatytułowana „Popiół i szkło” składa się z dwunastu rozdziałów opowiadających historię wsi Nadzieja. Na szczególną uwagę zasługuje rozdział „Legenda o trzech siostrach”, w którym Autor przytoczył tekst Apolinarego Nosalskiego, ukazujący zachowane w legendzie początki osadnictwa na opisywanych ziemiach. W następnym rozdziale, „Zanim powstała wieś”, Pachucki odwołując się do materiałów źródłowych przedstawił zarys historyczny powstania pierwszych osad. Kolejnym niezwykle interesującym elementem jest wyjaśnienie przez Autora, czym jest i jak pozyskiwano *potaż*, składnik niezbędny do produkcji szkła. Część pierwsza książki przedstawia dzieje trzech wsi: Budy Siemieńskie, Huta

Siemieńska zwana Nadzieją oraz Przymus, które weszły w skład Nadziei, jak również relacje pomiędzy

ich mieszkańcami i rodzinami szlacheckimi. Zawarte w niej informacje, zaczerpnięte z Archiwum Państwowego w Lublinie czy Archiwum parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Parczewie, ukazują solidnie zebrany materiał na temat historii wsi Nadzieja i zamieszkujących ją ludzi. Część pierwsza jest też ilustrowana fragmentami tekstów źródłowych dokumentujących przytoczone przez Autora fakty oraz mapami ukazującymi zmiany zachodzące na opisywanych ziemiach.

Część druga książki nosi tytuł „Zatrzymane w czasie”. Autor umieścił w niej zbiór zdjęć przedstawiających mieszkańców wsi Nadzieja i ważnych wydarzeń z ich życia świeckiego i religijnego. Stanowi ona świadectwo istnienia ludzi, którzy tworzyli i wciąż tworzą wspólnotę Nadziei. Część druga składa się z czterech rozdziałów: „Mieszkańcy”, „Życie religijne”, „Szkoła w Nadziei” oraz „Kółko gospodyń wiejskich w Nadziei”. Część ta pozostawia jednak niedosyt. Pachucki przedstawia tu wyłącznie fotografie oraz krótkie ich opisy, ale w opisach tych brakuje nakreślenia tak istotnych informacji, jak czas ich powstania. Przy wykonaniu tak dużej pracy badawczej w archiwach, co widoczne jest w części pierwszej, Autor mógł dodać na ich podstawie krótkie informacje ułatwiające czytelnikowi nawigację wśród zdjęć. Na podstawie archiwum parafialnego Autor mógł podać datę ślubu ukazanej na drugiej fotografii pary lub wyliczyć przybliżony czas zrobienia zdjęć przedstawiających rodziny. Przybliżone daty pojawiają się dopiero przy niektórych fotografiach z lat 50. XX w. i późniejszych, a dokładne niekoniecznie w miejscach, gdzie weryfikacja daty powinna być łatwa. Takie informacje nie tylko pomogłyby w odbiorze książki, ale również

sprawiłyby, iż stałaby się lepszym źródłem dla potencjalnych przyszłych badaczy wsi Nadzieja.

Publikacja posiada wspomniany wcześniej aneks zawierający „Spis pracowników Huty Siemieńskiej” oraz tabele likwidacyjne wsi Nadzieja i Przymus. Książkę kończy bibliografia ukazująca źródła badawcze oraz opracowania.

Pomimo niedosytu, jaki zostawia część druga książki, *Popiół i szkło czyli jak powstała wieś Nadzieja* jest publikacją wartościową. Język jakim została napisana czyni ją przystępną dla każdego. Z jednej strony książka ta upamiętnia lokalną historię, z drugiej stanowi doskonały punkt wyjścia dla dalszych badań obejmujących swoim zakresem nieco szersze pole, jak życie społeczne, edukację czy rozwój gospodarczy wsi, także w późniejszym okresie. Inicjatywa podjęta dla uczczenia 205. rocznicy powstania Nadziei zaowocowała interesującą publikacją, szczególnie ważną dla badaczy historii regionalnej i miłośników historii „małych ojczyzn”.

Joanna Szklarz

Doktorantka historii Szkoły Doktorskiej UwS

Jakub Hapka

Władysław Szaniawski – astronom z Przegalin Dużych. Dzieje rodu Szaniawskich i historia miejscowości

Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Komarówka Podlaska, Komarówka Podlaska-Przegaliny-Radzyń Podlaski, 2024 ss. 193.

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Jakub Hapka jest absolwentem polonistyki na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, aktywnie uczestniczącym w życiu kulturalnym Radzyna Podlaskiego i okolic, m.in. jako redaktor naczelny w latach 2015-2018 prowadził portal radzyninfo, dziennikarz „Wspólnoty Radzyńskiej”, kierownik portalu kozirynek.online czy współpracownik „Dziennika Wschodniego”. Autor książki działa również na polu naukowym, będąc członkiem Instytutu Bronisława Szlubowskiego.

Książka Jakuba Hapki jest próbą ocalenia pamięci po rodzinie Szaniawskich – właścicielach majątku Przegaliny Duże. Jest to utwór dedykowany przede wszystkim mieszkańcom gminy i okolic. Jednakże, ze względu na wartość informacji w nim zawartych, może być interesujący dla miłośników historii, w szczególności zajmujących się dziejami Podlasia i polskim ziemiaństwem. Jednym z celów przyświecających wydawnictwu było, jak wskazali autorzy wprowadzenia, pokazanie współczesnym postaw patriotycznych rodu Szaniawskich i budowanie tożsamości „małej Ojczyzny”.

Jak już wspomniano, na początku publikacji zamieszczono krótkie teksty wprowadzające napisane przez przedstawicieli Stowarzyszenia Przyjaciół Gminy Komarówka Podlaska „W Komarówce”, m.in. Prezes Dorotę Korszeń. Podstawą do napisania dzieła były materiały zgromadzone przez członków Koła Historycznego z Komarówki Podlaskiej. Wśród źródeł, z których skorzystał autor, znalazły się archiwalia z Oddziału w Radzynie Podlaskim Archiwum Państwowego w Lublinie i teksty pochodzące ze zbiorów Biblioteki Narodowej.

Publikację tworzy pięć rozdziałów. Pierwszy z nich przedstawia historię Przegalin, jej wcześniejszych właścicieli i mieszkańców od XV w. W kolejnej części autor opisał historię rodu Szaniawskich. Głównemu bohaterowi książki poświęcono trzeci – najbardziej obszerny rozdział. W nim autor opisał działalność wybitnego inżyniera Władysława Szaniawskiego, który, jak podkreślano wielokrotnie, był osobą o wszechstronnych zainteresowaniach. O jego profesjonalnym podejściu do pasji świadczył m.in. najnowocześniejszy sprzęt astronomiczny, który sprowadził do wybudowanego przy pałacu obserwatorium. Czwarty rozdział J. Hapka przeznaczył na dzieje potomków tytułowej postaci, a ostatnią część na przybliżenie czytelnikom faktów dotyczących majątku właścicieli Przegalin.

W spisie bibliograficznym autor wymienił 76 pozycji, wśród nich dokumenty archiwalne, artykuły z czasopism naukowych, publikacji naukowych i stron internetowych. Ciekawą częścią opisywanej pracy jest suplement zawierający m.in. dokumenty urzędowe i oryginalny przepis na słynny miód W. Szaniawskiego.

Książka J. Hapki jest inspirującym przykładem dbania o zachowanie pamięci. Autor skorzystał w swej publikacji z wielu źródeł. Dzięki zastosowaniu licznych cytatów, w tym wypowiedzi potomków W. Szaniawskiego, opowieść o przegalińskim rodzie jest żywa. Ponadto cennym elementem pracy jest wykorzystanie licznych fotografii.

Warto zwrócić uwagę na to, że w publikacji Autor starał się przybliżyć nie tylko aspekty historyczne, ale i wytłumaczyć zagadnienia techniczne. Przykładem tego był opis działania używanych w obserwatorium astronomicznym sprzętów – wychwyty Riefflera, czy okularów mikroskopowych. Dzięki temu czytelnik otrzymuje szeroką wiedzę również z zakresu techniki.

Książka napisana jest przystępnym językiem, dlatego może stanowić źródło informacji dla każdego czytelnika. W posumowaniu Autor zaznaczył, że jednym z celów publikacji jest niesienie nadziei. Jak napisał J. Hapka, historia Szaniawskich uczy, że „z Bożą pomocą i wśród ludzi dobrej woli jesteśmy w stanie przezwyciężyć wszelkie trudności losu”. Przeczytawszy opowieść o właścicielach przegalińskiego pałacu można stwierdzić, że dzieje opisanej rodziny stanowią inspirację, wokół której mogą skupiać się działania społeczności lokalnej.

Alicja Szumowiecka
*Doktoranta historii Szkoły
Doktorskiej UwS*

Akademicka lekcja historii

Lekcja akademicka to program edukacyjny Instytutu Historii skierowany do szkół średnich. Jego celem jest wsparcie wysiłku szkół w rozwoju humanistycznym uczniów, ukazanie historii jako interesującej sfery wiedzy rozszerzającej horyzonty człowieka i osvajanie uczniów z formułą wykładu akademickiego. W ramach projektu Instytut Historii zaprasza do siebie lub oferuje możliwość przybycia nauczyciela akademickiego do szkoły w celu wygłoszenia 45-minutowego wykładu z zakresu historii i jej nauk pomocniczych.

**Udział w projekcie nie niesie dla szkół żadnych obciążeń finansowych. Placówki szkolne, które zainteresowane są wizytą na UwS lub zorganizowaniem u siebie wykładu akademickiego (lub serii wykładów) prosimy o kontakt z Sekretariatem Instytutu Historii UwS:
tel. 25 643 18 47,
e-mail: historia@uws.edu.pl**

Studencki Klub Teatralny w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Choć klub teatralny nie należy do najliczniejszych organizacji studenckich Uniwersytetu w Siedlcach, na pewno warto poświęcić mu chwilę uwagi. Ćwiczenia aktorskie niosą ze sobą wiele korzyści, które wykraczają poza scenę. Pomagają one doskonalić umiejętności wystąpień publicznych, budują pewność siebie na scenie i poza nią, rozwijają wyobraźnię i kreatywność. Uczestnictwo w klubie teatralnym daje również szansę na poznanie wielu ciekawych osób i zapoczątkowanie długoletnich przyjaźni na gruncie wspólnej pasji.

Studencki Klub Teatralny w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu w Siedlcach istnieje od kilku lat. Jest prowadzony przez miłośnika literatury i teatru, profesora Edwarda Colericka, którego pasja i doświadczenie sprawiają, że to miejsce ma swój wyjątkowy i niepowtarzalny klimat. Profesor Colerick, czerpiąc ze swojego doświadczenia jako naukowiec i były aktor chętnie przekazuje członkom klubu bezcenną wiedzę, którą sam zdobył podczas

występów na scenie teatru. Pod okiem profesora Colericka i dzięki jego zaangażowaniu uczestnicy mają szansę naprawdę rozwinąć skrzydła i odkryć swoje ukryte talenty.

Główne cele, które przyświecają działalności klubu, to: dobra zabawa, nabieranie pewności siebie, rozwijanie wyobraźni i kreatywności. Są to dążenia niezależne od tego, czy uczestnicy marzą o występach na wielkiej scenie, czy po prostu szukają miejsca, w któ-

rym będą mogli realizować swoje pasje. Studenci decydują się dołączyć do klubu teatralnego, aby wzmocnić swoją pewność siebie, niektórzy z nich chcą w przyszłości pracować w branży związanej z aktorstwem np. w dubbingu czy w charakterze lektora. Studenci mają okazję wcielić się w role postaci ze scenariuszy napisanych przez różnych autorów, na przykład Alexandra Lee-Rekera. Spotkania klubu teatralnego nie sprowadzają się jednak tylko do odtwarzania wcześniej przygotowanych scen. Ich ważną częścią są improwizacje odgrywane przez uczestników, którzy na chwilę mogą porzucić wszelkie ograniczenia i dać się porwać spontaniczności. Jak mówi profesor Colerick, improwizacje bywają naprawdę zdumiewające i warte zapamiętania. W tych jakże niedługich wystąpieniach studenci mogą wyrwać się z ograniczeń życia codziennego wprost w światło reflektorów, by na krótko stać się zupełnie innymi postaciami. Klub teatralny planuje odegrać sztukę pod koniec semestru letniego, lecz decyzja w sprawie wyboru odpowiedniego tytułu jeszcze nie została podjęta.

Największą przeszkodą, z którą boryka się klub, jest bardzo mała liczba uczestników. W chwili obecnej jest to zaledwie sześć osób. W życiu akademickim, w którym presja codziennych obowiązków przyćmiewa realizację pasji, studenci często zmagają się z obawami, które powstrzymują ich przed dołączeniem do klubu. Uważają, że są zbyt nieśmiali, żeby wystąpić na scenie. Jednak, jak zapewnijają uczestnicy: klub teatralny

jest miejscem, w którym każdy może czuć się bezpiecznie i nieskrępowanie wyrażać swoje emocje.

Jak podkreśla profesor Colerick, klub teatralny to inicjatywa, do której może dołączyć każdy, kto jest w stanie przyjść na spotkanie w piątek po południu o godz. 15.15, niezależnie od kierunku studiów. Jednak z uwagi na to, że spotkania odbywają się w języku angielskim, znaczną część ich uczestników stanowią studenci filologii. Bariera językowa może zniechęcać studentów innych kierunków, ale trzeba przecież pamiętać, że języka najlepiej uczyć się w praktyce, a uczestnictwo w klubie może być do tego wspaniałą okazją. Biorąc udział w spotkaniach i wystawianych przez siebie spektaklach, studenci otrzymują wyjątkową platformę do doskonalenia swoich umiejętności językowych we wspierającym ich środowisku. Klub teatralny jest przyjaznym miejscem, w którym żadne błędy nie są wyśmiewane, a pomoc pozostałych uczestników i znakomitego instruktora przyczynia się do budowania pewności siebie w życiu, na scenie, jak i w komunikacji w języku obcym.

Julia Borkowska

Studentka 2 roku 2 st. filologii UwS

Kierunek: sztuki plastyczne. Studiuj w Siedlcach!

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Wiosna, lato - nie tylko za oknem czas rozkwitu, wzrostu i dojrzewania trwa w najlepsze. Dotyczy to również decyzji tegorocznych maturzystów oraz kandydatów na studia, w tym młodych adeptów sztuki. Właśnie dla nich Uniwersytet w Siedlcach przygotował propozycję w postaci studiów I i II stopnia na kierunku sztuki plastyczne. Zapraszamy nie tylko absolwentów liceów plastycznych i kursów przygotowawczych. U nas mile widziana jest każda twórcza osoba, niezależnie od dotychczasowych doświadczeń.

Tym, co nas wyróżnia na tle innych kierunków artystycznych jest wszechstronność. Nasi studenci poznają w praktyce zarówno tradycyjne techniki rysunku, malarstwa, rzeźby oraz grafiki warsztatowej, jak i fotografii czy nowych mediów. Zdobywają przydatne w branżach kreatywnych umiejętności z zakresu projektowania graficznego, projektów audiowizualnych oraz intermedialnych. Nabywają również doświadczenia w organizacji wystaw i wiedzę z zakresu teorii sztuki, a pomysły wykraczające poza ramy zajęć mogą realizować w ramach działalności koła naukowego. W procesie rekrutacji nie prowadzimy selekcji w postaci egzaminów wstępnych. W toku studiów uczymy od podstaw. Dotyczy to również rysunku i malarstwa, dlatego od kandydatów, a następnie studentów pierwszego roku, oczekujemy przede wszystkim pasji i zaangażowania. Większość zajęć odbywa się w grupach liczących od kilku do kilkunastu osób, co umożliwia indywidualne podejście do każdego studenta.

Zajęcia odbywają się w nowoczesnych pracowniach, w obiektach przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na terenie kampusu mieści się biblioteka oraz akademiki. W budynku Wydziału Nauk Humanistycznych, gdzie swoją siedzibę ma Pracownia Sztuki, znajduje się bistro. Dysponujemy trzema przestrzeniami wystawienniczymi, gdzie prezentowane są zarówno prace studentów, jak i zaproszonych gości - artystów o uznanym dorobku. W otoczeniu Wydziału nie brakuje zieleni, więc przy ładnej pogodzie między zajęciami można odpocząć na świeżym powietrzu.

Co warto podkreślić - Pracownia Sztuki jest jednostką, która ciągle się rozwija. Aby zapewnić studentom coraz lepsze warunki i większe możliwości, sukcesywnie doposażamy sale zajęciowe. Obecnie trwają prace nad uruchomieniem studia sitodruku. Wśród wykładowców mamy osoby mocno związane ze środowiskiem lokalnym, jak i wywodzące się z innych ośrodków akademickich, takich jak: Warszawa, Lublin czy Toruń. Ta różnorodność jest nieoceniona, jeśli chodzi o wymianę doświadczeń, poszerzanie perspektyw. Nasza kadra to zarazem aktywni artyści, zaznaczający swoją obecność nie tylko na salonach lokalnych, czy ogólnopolskich, ale również odnoszący sukcesy międzynarodowe.

Niezbędne informacje na temat studiów I i II stopnia oraz rekrutacji dostępne są na stronie www.sztuka.uph.edu.pl. Pod wskazanym adresem oraz w mediach społecznościowych można również zapoznać się z efektami twórczej aktywności studentów i pracowników: www.facebook.com/SztukiPlastyczneUPH.

Zapraszamy!

Weronika Marszelewska
Pracownia Sztuki UWS

Wystawy studentów 2022/23

W budynku Wydziału Nauk Humanistycznych zaprezentowane są dwie wystawy autorstwa studentów kierunku Edukacja Artystyczna w zakresie Sztuk Plastycznych.

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

1. Pierwsza wystawa prezentuje prace studentów powstałe podczas zajęć rysunku pod kierunkiem dr. hab. Mikołaja Bielugi, prof. uczelni, w roku 2022/2023. Prace zostały wykonane przy pomocy węgla prasowanego, ołówka, kredki, tuszu i farby lawowanej. Studenci pierwszy raz mieli do czynienia z rysowaniem modelu na żywo. Z pomocą przyszła im podstawowa wiedza z anatomii zdobyta na zajęciach, w wyniku której powstały liczne szkice przedstawiające ludzkie ciało w różnych pozycjach. Wszystkie prace powstały w formacie B1 na szarym i białym papierze. W swoich pracach studenci stosowali również walor, który pozwolił im nadać głębi rysowanym postaciom. W każdej z prac widać indywidualny styl rysowania. Przejawia się to odmiennym sposobem cieniowania, szrafowania i sposobie przedstawienia modelu z różnej perspektywy.

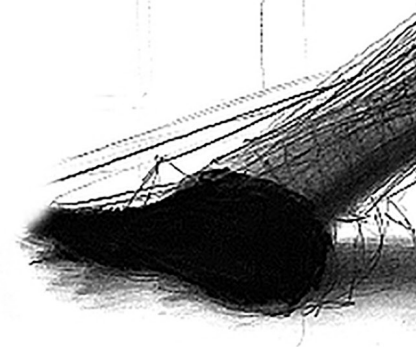

2. Druga wystawa pn. *Akt trzeci* prezentuje prace studentów powstałe podczas zajęć malarstwa pod kierunkiem dr. hab. Mikołaja Bielugi, prof. uczelni, w roku akademickim 2022/2023. Prace zostały wykonane w technice malarskiej z wykorzystaniem farb akrylowych lub tempery. Studenci dysponowali barwami podstawowymi z bielą i czernią. Głównym założeniem było przedstawienie modelu, ukazaniu jego charakteru, czasem w żartobliwy sposób z wykorzystywaniem przebrań i urozmaiconej inscenizacji. Wszystkie prace powstały na formacie B2 na białym lub kolorowym brystolu.

Martyna Kurenda

Studentka kierunku

edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych UwS

Recenzje i omówienia

Wystawa malarstwa studentów II roku sztuk plastycznych 2023/24

Szkice Podlaskie, nr 1 (21), 2024

Wystawa prezentuje prace wykonane przez studentów II roku sztuk plastycznych na zajęciach z malarstwa w semestrze 3 pod opieką profesora Mikołaja Bielugi w roku akademickim 2023/2024.

Zebrane obrazy ukazują zmagania adeptów sztuki, ich poszukiwanie własnego „ja”, progres, który dokonał się na przestrzeni ostatnich miesięcy. Większość prac skupia się na temacie postaci, ale nie brak też martwej natury i elementów wnętrza architektury. W prezentowanej twórczości można zauważyć, że główną rolę odgrywa tu gra światła oraz wzajemne relacje między różnymi, często kontrastującymi ze sobą barwami. Otaczająca nas rzeczywistość została tu ukazana za pomocą plam, na rzecz których zmniejszono nacisk kładziony na posługiwanie się charakterystyczną dla technik rysunkowych linią oraz rzeczywiste odwzorowanie kształtów. Dzięki temu, że wystawa gromadzi wiele osób, można zobaczyć ciekawy przekrój prac, które mimo powtarzających się tematów i wykorzystywanej we wszystkich obrazach farbie akrylowej, cechują się pewną indywidualnością, która sprawia, że nawet na jeden i ten sam temat powstają całkiem odmienne interpretacje.

Kamila Rucińska
Studentka kierunku
edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych UwS

